

FOAIA ILUSTRATA

În Monarchie: $\frac{1}{4}$ an fl. 1.50; 1 an fl. 6

În România: $\frac{1}{4}$ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:

Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiu, 27 Octomvrie (8 Noemvrie) 1891

Nr. 43

Bătăușul.

Novelă de Ivan Turghenev. — Traducere de Enea Hodoș.

(Urmare).

IV.

Când s'a anunțat visita domnilor Kister și Lușcov, Maria s'a grăbit la ușa salonului. Dar' s'a întors îndată, s'a dus în odaia ei și s'a pus înaintea oglinzii... Inima îi bătea groaznic... Preste câteva minute apărù fata ei și țișe să poftescă în salon. Ea beu puțină apă, se opri de repețite-ori pe scară ș'apoi merse în jos.

Perecatov nu era acasă. Nenila ședea pe sofa. Lușcov luase loc pe un jeț și își ținea căciula în mâni; Kister ședea lângă dînsul. Amândoi se sculară, când intră domnișoara casei, — Kister cu surisul lui amical obicinuit, Lușcov țepăn, cu față serioasă, gravă. Ea se plecà cu oare-care zăpăceală și veni lângă mamă-sa.

Primele ștece minute au trecut norocos. Maria resuflă ușurată și începù să observe pre căpitan. El răspundea la întrebările, ce 'i-le făcea doamna casei, scurt, dar' nu tocmai liniștit: ca toți oamenii egoiști era cam fricos. Nenila propuse oaspeților sei să facă o plimbare în grădină; dar' ea nu eși, decât pe balcon. Nu ținea de a sa datorie, s'și aibă ochii într'una la fată și, cum face cele mai multe mame de provincie, s' o urmărească pas de pas împletind într'una la un gros ciorap.

Preumblarea a durat multșor. Maria a vorbit mai ales cu Kister; însă n'a cutezat să se uite nici la el, nici la Lușcov. Căpitanul n'a agrăit-o nici măcar odată, și cât pentru Kister, îl cunoșceai de pe voce, că este agitat. Într'una vorbea și rîdea...

Ajunseră la un lac. Cățiva pași dela țermure observară un crin de apă, care pare-că se odihnia cu frunțele sale late rotunde pe suprafața lucie a apei.

— Ce floare frumoasă! strigă Maria.

Lușcov la moment își desfăcù sabia, se ținu cu o mână de firele subțiri de earbă, se plecà cu tot trupul preste apă și tăia floarea pe la cotor.

— Este adîncă aici, ai grije! strigă Maria înspăimîntată.

Lușcov mână cu vîrful sabiei floarea spre țermure la picioarele Mariei. Ea se plecà, ridicà floarea și privi la Lușcov cu ochii plini de o admirare veselă, gingașă.

— Bravo! strigă Kister.

— Și nici nu știu măcar să înot, țise cu ușurință Lușcov.

Observarea aceasta nu-'i plăcù Mariei. „Pentru-ce a țis asta?” gîndi ea.

Amândoi oaspeții rēmaseră până seara. În sufletul Mariei se petrecea ceva nou, neobicinuit; de repețite-ori se adânci în cugete și pe fața ei se reflecta nesiguranța internă. Mișcările sale erau mai domoale și nu se feria de privirea mamei sale, — din contră se părea că o caută și o întrebă de sfat. În decursul serii Lușcov 'i-a arētat câteva atențiuni stângace; însă tocmai ființa lui stângace îi măgulia vanitatea ei nevinovată.

Când cei doi amici își luară adio cu promisiunea, că vor mai veni în țilele următoare, ea se duse tăcută în odaia ei și privi împrejur cu un fel de mirare.

Mumă-sa ca totdeauna înaintea culcării, veni înlăuntru, o îmbrățîșă și o sărută. Maria își deschise gura și voi să spună ceva mamei, — dară nu putù scoate nici un cuvēt. Voia să facă o mărturisire; însă nu scia, ce adeca să mărturisească. Sufletul seu se afla într'o stare de fermentațiune lină.

Ea pusese floarea, ce 'i-o dăruise Lușcov, într'un pahar de cristal plin de apă și îl aședă pe mășuța ei. După-ce odată s'a culcat, s'a ridicat earăși încetșor, s'a spriginit pe cotul stîng și dulce a strîns la buzele ei fecioresci foile proaspete albe...

— Ei, întrebă în țiaua următoare Kister pre comandantul seu, îți place familia Perecatov. N'am avut dreptate?... Vorbesce!

Lușcov tăcea.

— Dar' omule, răspunde odată!

— Ce s'ți răspund?

— Ce?!

— Ei da... asta — cum o chiamă?... Maria asta, n'ar fi lucru tocmai rēu.

— Veți dară! strigă Kister — ș'apoi amuți deodată.

Cinci zile mai târziu Lușcov însuși propuse amicului său, să plece la Perecatov. Singur n'ar fi cutezat să facă visita. Mergând fără Kister, atunci ar trebui să țină el conversația, și pentru treaba asta nu era destoinic.

La a doua vizită a celor doi amici, Maria se simția cu mult mai liberă. Acum se bucura, că nu neliniștise pe muma-sa cu o mărturisire nepoftită. Înainte de masă Lușcov a fost invitat să se urce pe un cal tânăr încă neîncălecat, și cu toate săriturile sale sălbatece i-a succes deplin a-l înfrâna.

Seara s'a purtat destul de negenat și a râs și a glumit; dar' deși în curând ear' și-a venit în conștiință, totuși a reușit, să facă pentru moment o impresiune neplăcută asupra Mariei. Încă nu scia nici ea însași, ce fel de sentimente îi deșteptase Lușcov, însă ceea-cé nu-i plăcea într'insul, o atribuia nenorocirii lui și izolării.

Visitele amicilor se repetă de aici încolo destul de adese-ori. Situațiunea lui Kister devenia tot mai penibilă. Nu-i părea rău, de ce a făcut, nu; dar' totuși doria ca timpul de cercare să nu dureze prea mult. Inclinațiunea sa pentru Maria creștea pe zi ce merge, și ea îi purta evident sentimente amicale; însă a nu fi nimic mai mult decât un mijlocitor, un favorit sau amic — aceasta era o problemă prea grea și ingrătă! Oamenii, care se pot însufleți cu sânge rece, vorbesc multe de toate despre sfințenia, despre efectul purificator și fericitor al durerii... însă, pentru inima cu sânge cald și cu simțiri simple a lui Kister, durerea n'avea nimic fericitor.

Când Lușcov într'o zi veni la el gata de pornire să îl iee cu sine, Kister declară fără incunjur, spre mirarea amicului său, că nu merge la Perecatov. Lușcov se rugă, se necăji, se aprinse... Kister se scusă că-l doare capul și Lușcov a trebuit să se ducă singur.

Bătăușul se schimbă foarte în timpul din urmă. Își lăsa camarazii în pace, nici nu mai incomoda pre oficerii regimentului nou intrați; și cu toate-că nu „îmbobocise“ moralicesce, cum îi profetia amicul Kister, totuși în adevăr să mai astîmpărase. Nici mai nainte nu se putea dice despre el, că pățaniile și desamăgirile i-ar fi nimic iluziunile sale, — căci el nu văduse și nu experiase mai nimic; și nu e mirare, că Maria îi ocupa acum toate gândurile lui. De altcum nu se făcuse mai simțitor: numai cât firea sa fieroasă se mai potolise puțin. Ceea-ce simția Maria pentru el, era curios în felul său.

Aproape nici-odată nu se uita drept în fața lui, nici nu putea să converseze cu el. Dacă erau din întâmplare singuri, o lua un fel de groază. Ea îl ținea de un om extraordinar, la care privia cu frică, și care îi producea o agitațiune internă, pentru-că ea își închipuia, că nu e în stare a-l

înțelege și nu merită încrederea lui. Cu inimă împovărată însă gândia totdeauna la dînsul.

În societatea lui Kister din contră se simția ușurată și dispusă spre veselie, deși apropierea lui nici nu o neliniștea, nici nu o ferecea. Cu el putea să stea la taifas ciasuri întregi și tot-odată să se razime cu familiaritate de brațul lui, ca de al unui frate; se uita voioasă în ochii lui și rîdeau la olaltă din toată inima; însă numai arare-ori gândia la el. Ființa lui Lușcov avea ceva enigmatic pentru tinera fată, ea simția, că internul lui este întunecos „ca pădurea“, și ea încerca să pătrundă în această întunecime misterioasă... Așa se uită multă vreme copiii în fântâna adîncă, până-ce în sfîrșit vîd pe fund apa nemișcată neagră...

Când Lușcov intră singur în odaie, Maria a fost cuprinsă la primul moment de spaimă, dar' degrabă spaima a fost înlocuită cu bucuria. I-se părea, ca-și-când între ea și Lușcov ar exista ceva ca și o neînțelegere, despre care până acum n'a putut să-și dea seamă nici-odată.

Lușcov spuse ântîu, pentru-ce amicul său Kister nu l-a întovărășit. Bătrânii își exprimară părerea de rău; Maria însă privia pre căpitan fără să-i creadă, — aștepta nerăbdătoare și plină de speranță împărtășirile sale mai departe.

După masă au rămas singuri. Maria, care nu scia ce să-i dică, s'a pus la piano; repede și neliniștit alunecau degetele sale pe claviatură; își tot întrerupea jocul, așteptând, doară Lușcov va începe să vorbească... Însă căpitanul nu înțelegea nimic din musică, ba nici nu o iubia. Maria începuse să vorbească despre Rosini, care tocmai era pe atunci la modă... Apoi despre Mozart... Lușcov răspundea: „Da — ba — sigur — tare frumos“, — alta nimic.

Maria începuse acum să cânte nisce variațiuni brilante la o temă de Rosini. Lușcov asculta, tot asculta... Și când în sfîrșit ea se întoarse către el, fața lui exprima o plictiseală atât de nemărginită, încât ea se ridică repede și închise pianul într'o clipă.

Ea se apropiă de fereastră și se uită lung în grădină. Lușcov nu se mișca din loc și păstra pururea tăcere.

Timiditatea ei începuse în sfîrșit să dispară în fața nerăbdării.

„Cum«, gândia ea, „nu vrea sau nu poate să vorbească?!“

Acum veni rîndul la Lușcov să fie timid. Earăși se simți copleșit de neîncrederea sa veche și chinuitoare, era necăjit deja... „Dracu m'a pus să-mi fac treabă cu fetița asta!“ murmură el în sine.

Și totuși, cât de ușor ar fi fost în acest moment, să înduioșeze inima Mariei! Ori-ce ar fi dis acest om nu de toate zilele, deși ciudat om (căci așa îl judeca dînsa), ea ar fi înțeles tot, i-ar fi

iertat tot, 'i-ar fi cređut tot... Înse tăcerea aceasta apăsătoare, stupidă! De necaz o porniră lacrămile...

„Dacă nu vrea să-mi spună nimic, dacă eu în adevăr nu sînt vrednică de încrederea sa, pentru-ce îmi vine?... Ori poate nu pricep eu, să-l fac să vorbească?”

Și se întoarse iute spre dînsul și-l privi atît de întrebător, atît de expresiv, încât nu avu în-cătrăo, a trebuit să înțeleagă privirea ei.

— Maria Sergeievna, ți se gîngăvind, eu... mie... eu trebuie să vă spun ceva...

— Vorbesce, răspuse iute Maria.

Lușcov se uită împrejur nehotărît.

— Acum nu pot...

— Pentru-ce nu?

— Ași vrea bucuros... singur... să vorbesc cu d-ta...

— Sîntem de tot singuri.

— Da... înse aici în casă...

Maria veni în confusiune... „Dacă-ți refus“, gîndi ea, „totul s'a isprăvit“...

Tot curiozitatea a fost și nefericirea Evei...

— Sînt gata, ți se ea în sfîrșit.

— Când? Unde?

Maria respira greu și repede.

— Măne... spre seară... D-ta cunosci de bună-seamă păduricea lîngă poiana lungă?

— Înapoia morii?

Maria făcu din cap.

— La câte oare?

— Așteaptă-mă...

(Va urma).

Schițe din grădinărit.

De

Dumitru Coșea.

VI.

Retezarea trandafirilor.

În numerii 9, 10, 13 și 18 publicasem câteva schițe în materie de grădinărit. Cerënd scusele pentru întreprinderea îndelungată, să-mi fie iertat a continua acum într'un târziu. De altcum sper, că cei interesați vor fi cetind mai în tignă acum decăt în cursul verei. În timp de preste 20 ani, de când mă îndeletnicesc cu trandafirii, am avut destule ocațiuni să mă conving, că la retezarea și iernatul acestor frumoase plănțe se fac greșeli fel și fel. De aci provin deseale plănțeri, că trandafirii s'au plictisit, că au degerat, că au trecut în muceđire, că li-s'a frânt crengile sau trunchiul, că s'au înădușit etc. Va fi deci, așa cred, binevenită o scurtă expunere, mai întei despre retezarea, apoi despre iernatul în regulă a trandafirilor.

Pentru de a înlesni înțelegerea, va fi bine să aruncăm o repede ochire asupra speciilor și soiurilor atît de numeroase. În general putem deosebî două mari clase: trandafiri vĕratici, care înfloresc o singură dată, și trandafiri tomnatici, care înfloresc mai de multe ori în același an. Și unii și alții se subîmpart în mai multe grupe, cuprinđend numeroase soiuri și varietăți. Trandafirii tomnatici se consideră astăđi ca fiind mai nobili și în toată privința mai presus de cei vĕratici. La tomnaticii mai îndatinați aparțin grupele cunoscute sub numirea de trandafiri remonțanți, tea, burbon,

noiset și de lună. Antĕietate se dă mai ales trandafirilor remonțanți și tea (lat. Rosa indica) atît de rĕspândiți și frumoși.

Trăinicia și forma coroanei, multimea, frumșeța și mărimea florilor atîrnă în mare parte dela cum și cînd se face retezarea. În lipsa foarfecii de trandafiri sau de pomi ne putem ajuta cu cosorul

Am părăsi spațiul, de care dispunem, voind și numai să indicăm în scurt, cum ar trebui făptuită retezarea trandafirilor atît de osebiți în privirea speciei, soiului, vîrstei etc. Rĕmăne deci să atingem câteva puține regule drept orientare.

Începutul se face cu înlăturarea crengilor uscate, degerate, gheboase, slăbuțe, noduroase cum și a celor prea îndesuite, pletoase sau vîrte cruciș printre celelalte. Puținele crengi și mlădițe rĕmase să fie oable sau aproape oable, sănĕtoase, bine dezvoltate și situate la o egală depărtare, formănd împreună o coroană rară și căt mai simetrică. Forma coroanei să fie rotundă, ovală sau conică, potrivit cu specia.

Mlădițele anuale (de un an) se retează cu atît mai tare, cu căt sînt mai slăbuțe. Retezarea scurtă are de urmare firească dezvoltarea îmbelșugată a lemnului și flori puține; viceversa, retezarea lungă slăbirea lemnului și flori multe. Măneacănd dela această lege generală, grădinarii pricepuți retează mlădițele trandafirilor slăbuți pînă la 2—4 muguri, ear' ale trandafirilor puternici în câte 5—6 muguri. A nu reteza deloc nici a îndepărta măcar crengile de prisos, este a împrăștia sucule din seamă afară, este a slăbi plantele oare-cum înadins, cășunănd pleșugirea și adese uscarea crengilor.

Trandafirii de ori-ce specie se retează la noi întotdeauna primăvara. S'a adevĕrit înse prin o lungă experiență, că mai bine reușesc trandafirii tomnatici, curățiți și rĕțeați fiind acum toamna, pe la sfîrșitul lui Octombrie și prin Noembrie.

Ca făcĕnd excepție se consideră trandafirii ce urmează.

La trandafirii noiset cum și Gloire de Dijon, Marĕchal Niel și alți tea cu o vegetație grabnică, a căror flori apar tocmai la vîrfurile lungilor mlădițe, retezarea ar trebui mărginită la tăierea (ciupirea, vîrfurilor). Această operație se face cu începerea lui August și are de scop producerea de scurte odrasle laterale, înzestrate cu flori. Înlăturarea crengilor uscate și de prisos se îndeplinește toamna sau primăvara.

La trandafirii pletoși și agătători se înlătură crengile uscate și prea dese în primăvară; mlădițele coroanei nu se retează, afară de vîrfurile mai lungi, care se ciupesc prin Iunie.

Trandafirii ologi de lună se retează aproape de pămĕnt în primăvară de timpuriu.

Florile ar trebui tăiate cel mult pe cînd încep a se scutura, abătĕnd astfel sucule înspre bobocii rĕmași.

Prin retezarea de cu toamnă, prelungă că trandafirii amintiți să vindecă și reușesc mai bine, coroanele se micșorează și pot fi astfel îngropate mai cu înlesnire decăt lăsănd lungile mlădițe întregi cum sînt.

VII.

Iernarea trandafirilor.

Abstracție făcĕnd de trandafirii vĕratici mai răbdurii și de câteva soiuri agătătoare, toți trandafirii ar trebui îngropați, dacă este să întîmpine asprimea iernei. Chiar mai stricăcioasă decăt gerul pare a fi umeđeala, care adese cășunează peirea mai ales a trandafirilor tea și altor specii gingașe. De aci provine, că în iernile umeđoase se prăpădesc sumedenie de trandafiri, fie că s'au fost îngropat în pămĕnt, fie în gunoiu și chiar în paie, care și ele îngădue apei înțrare liberă.

În lungul timp, de când cultiv trandafiri, cercat'am fel și chip până să ajung la convingerea, că mai presus decât ori-care alt material sînt frunzele uscate de arbori, pomi și tufe. Prelungă că se pot procura cu înlesnire din tufișuri, grădini și de aiurea, frunzele aceste alcătuesc un scut călduros și, venind în atingere cu umezeala din ploi și neauă, ele continuă a rămâne alipite deolaltă, formând împreună un fel de coperiș închiegat, care nu îngăduie răsbaterea apei la trandafiri. Preste 12 ani au trecut de când aplic frunziș cu succes, pot dice, deservit. Chiar și astăzi mă ciudesc aducându-mi aminte de frumoșii trandafiri ce-mi periră pe când întrebuițam pământ, cetină sau paie.

În expunerile următoare voi împărtași în puține cuvinte, când și cum ar trebui să se procedă la iernatul trandafirilor.

Cu începere din Octombrie, tinerele odrasle se nimicesc, care după-ce s'a ivit, rezervând câteva mai puternice ca să înflorească. Cu chipul acesta se grăbesce învirtoșirea și coacerea mlădițelor mai vechi.

În ajunul iernei, de când începe a scădea temperatura până la 7° C., trandafirii se desprind de pe pari și se curăță de restul frunzelor care, fiind pline de suc, ușor pot contribui la putredirea mlădițelor. Foarte potrivit este să se așeze coroanele pe câte un așternut nu prea gros de frunziș uscat. O deosebită îngrijire reclamă culcatul trandafirilor la pământ, nu cumva să se frângă trunchiurile și mlădițele. Trunchiurile mai groase se apasă încetul cu încetul până aproape de pământ, ear' cele mai subțiri până oblu cu pământul. Fixarea lor se face prin cărlige de lemn bătute în pământ. Trandafirii învecinați se așează cu coroanele lîngă olaltă. Coroanele stufoase și resfirate de asemenea se fixează prin cărlige, eventual se împovărează cu câte un lemn greu, cărămidă, peatră etc.

Acum se pune frunziș din greu, în grosime de 15—25 cm. A lăsa cutare mlădiță neacoperită este a o expune peirei sigure. De-asupra frunzișului se adaugă câteva burueni grele, tufe crengoase sau paie jilăvite, nu cumva vîntul să spulbere frunzișul. Trunchiurile pădurețe, mai ales cele tinere și verzi, trebuie acoperite și ele, cu frunziș, paie, tufe de patlagele, glij, etc.

După un metod mai nou și mult mai anevoios, trandafirii se îmblojesc cu scânduri și apoi cu frunziș, care se așterne de-asupra.

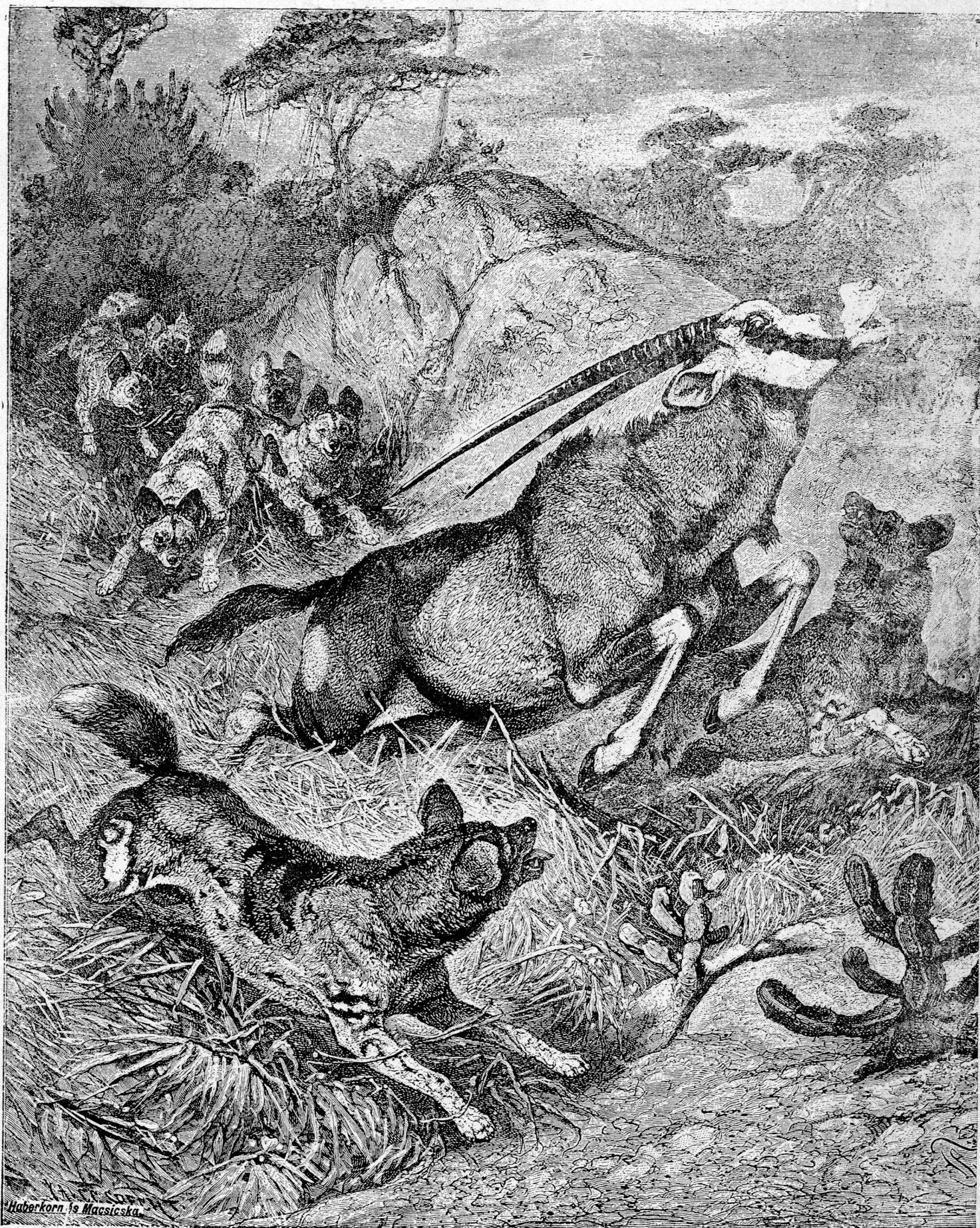
O cerință neapărată este să înlocuim aerul clocit prin altul proaspăt, cel puțin odată, se înțelege pe timp domol și soros. De cu primăvară, pe când începe a da căldura, aerul se va împrospeța din nou. Operația însăși se face prin ridicarea mai sus și scormonirea frunzișului, care apoi se reasează. Deodată cu încetarea brumei, frunzișul se înlătură, mai întei cam pe jumătate: restul se înlătură după câteva zile. După alte câteva zile trandafirii se ridică în picioare, se curăță frumos și eventual se retează, se leagă de pari și, cerend trebuința, se lecuiesc, netedind cu tăișul cosorului și apoi ungend cu reșină de altoit ranele și tăieturile. Trunchiurile și crengile încărcate de mucegaiu, pecingini etc. se curăță cu dunga cosorului sau se freacă cu o perie foarte aspră. Parii se se înfigă în gaurile de mai nainte și cât se poate mai adînc. Ei se fie puternici, obli ca luminarea și să ajungă până de-asupra coroanei, dacă este să avem de ce lega nouele mlădițe. Legăturile se vor aplica în număr de cel puțin trei, una pe la mijlocul trunchiului, alta din jos de locul altoirei și a treia preste crengile mai groase. Coroanele de o întindere mai mare ar trebui legate de par în câte 2—3 locuri, în scopul de a le scuti de frângeri prin vînt. Legăturile se fie moi și cât mai trainice.

Despre cum ar trebui iernați trandafirii ținuți în oale sper a putè vorbi cu altă ocaziune.

Antilope luate la goană de cănele-hienă.

(Cu ilustrațiune).

Ilustrația noastră ne permută în ținuturile călduroase, secetoase din partea mijlocie ostică a „continentului întunecos“, acolo unde între Abisinia spre nord și între Somala spre sud se întinde un litoral larg cu vegetațiunea caracteristică stepelor și pustiei. Prin câmpiile întinse, arse de soare ale acestui ținut pasc mai ales câteva soiuri de antilope, rudenii deaproape ale caprelor negre de pe virful alpiilor nostri, și pe de altă parte venează haitele numeroase de soiul cănelui-hienă. Antilopele, animale rumegătoare, svelte, sprintene și ușoare, de mărimea unui vițel de un an, de culoare gălbenie-cenușie cu pete și fășii negre pe frunte, pe bot, pe obraji, la picioare și pe burtă, și cu nisce coarne de un metru de lungi aproape oable, la bază cu vr'o 10—15 verigi, ear' înspre vîrf lucii, pasc mai mult solitare decât în ciurde, erburile sărăcicioase ce cresc pe acolo; cănele-hienă este un animal răpitor, sprinten și neastîmpărat, care după cum și numele indică seamănă cu cănele și cu hiena, dar' e mult mai frumos colorat decât ei, și, iubind societatea, de obicei umblă în haite de câte 20—40 de capete. Asemenea lupului, apucând în o turmă de oi, omoară tot ce-i vine în cale, dar' de ros, roade numai intestinalele animalelor doborite. Eată cum ne zugrăvesce vestitul naturalist Brehm aceste animale: „Trebuie să fie o admirabilă privelisce a vedea la goană pre aceste animale frumoase, iuți și vioae (adecă pre cănele-hienă). O antilopa mare, sprintenă a fost alungată din culcușul ei. Ea își cunoaște pre inimicii sei și aleargă cu încordarea extremă a puterilor picioarelor sale elastice preste dudaele erburilor stepei. În urma ei vine în goană nebună haita, lătrând, schelăind, hăulind în mod asurđitor. Antilopa în vederea primejdiei celei mai mari își uită de ori-ce alta. Fără a lua în seamă pre om, de care altcum se feresce cu mare temere, ea aleargă înainte; în urma ei, în cărd încheiat, vine haita cănilor-hiene, care și mai puțin decât antilopa înspăimîntată ia în seamă pre inimicul jurat el tuturor animalelor. Goana lor se urmează în un galop întins, neobosit, ordinea e bine chibzuită. Dacă cei din rîndul prim s'au ostēnit, se pun cei din urmă în frunte, care și-au cruțat puterile scurtând din cale, și astfel se înlocuiesc unii pre alții, cât timp ține goana. În cele din urmă animalul gonit slăbesce în puteri, vênătoarea se opresce în loc. Conscie de puterea sa antilopa întimpină cu coarnele sale ascuțite pre agresorii sei încruntați. În cercuri largi cosesc aceste coarne svelte, ascuțite pe deasupra pământului. Mai unul mai altul din haită e străpuns de moarte de ele; mai unul mai altul capetă câte o lovitură de picior, care-l face să se dee preste cap: dar' după câteva minute a și ajuns vr'unul din haită, mai bătrân și mai expert, să-i sară antilopei de gît și în proximal moment i-s'au încleștat atăția în ceafă, căți numai pot afla loc. Toți hăulesc și urlă cu o plăcere infernală, ațîțați de setea de sînge; unul se încearcă să alunge pre celalalt; e o învălmășeală înfricoșată. Înainte de a trece un minut animalul prins zace la pământ cu beregata sfășiată; câte-odată îi succede, să mai scape din colții cruđilor sei agresori. Atunci goana nebună începe de nou și căni-hienă aleargă ca vîntul cu botul încruntat pe urmele pradei sângerânde. Pofta lor de omor pare a se mări cu fiecare nouă jertfă; și pe cât timp mai vęd un animal viu în jurul lor, nu-și iau timpul să mai și roadă, ci numai gîtue, sau cel puțin schilăvesc și rănesc. În cele din urmă sătui de goană și de omor, se aruncă asupra pradei, îi sfășie pantecele și scormonesc prin intestinalele ei rođend, hăulind, lătrând“.

Antilope luată la goană de cânele-hienă.

Biserica, școală, educațiune.

— **Biserica monumentală își ridicară, după-cum citim în „Luminătorul”, Români ort.-or. din comuna Doloave din diecea Caransebeșului.** Crucea, sfințită prin parochul locului A. Bartolomeiu, s'a înălțat pe imosantul turn înalt de 44 metri la 6/18 l. tr. cu solemnitate deosebită asistând mult popor. Biserica, construită sub conducerea arhitectului dirigent Adrian Diacon, se va sfinți în toamna anului viitor. Fiind situată pe o colină, din turnul ei se vede o parte mare a Banatului până preste Verșeț, Biserica-Albă, Panciova și până la munții Sârbiei și Belgradului sârbesc. — În Slimnic, sat cu poporațiune amestecată română și săsească, s'a făcut la 1 Noemvrie n. sfințirea bisericii ort.-or. reînoite, prin dl. protopresbiter al tractului Sibiiului Ioan Papiu. Cântările s'au executat prin corul seminaristilor din seminarul „Andreian”. — În Stîrciu, comună în Selagiu, s'a săvârșit la sfîrșitul unei trecute cu mare solemnitate sfințirea bisericii reînoite gr.-cat. Ca delegat al episcopului a funcționat dl. Alimpiu Barbolovici, care cu această ocaziune a rostit cătră poporul adunat în mare număr o predică plină de învățături folositoare. — **Limba ungurească în serviciul divin al unei biserici române.** În Parcealma. comună în Sătmar, s'a săvârșit în luna trecută sfințirea bisericii reînoite gr.-cat. prin protopopol Ioan Darabant, care însă, a făcut ca întreagă solemnitatea să decurgă în limba maghiară. Această, prin nimic motivată și păgubitoare abatere dela usul de până acum, este după merit combătută de „Unirea”, organul metropolitan din Blaj, ca una ce duce pre popor cu încetul nu numai la desnaționalizare, ci și la pierderea religiunii sale și la trecerea la calvinism. — Sinodul episcopesc al bisericii ort.-or. sârbesci, întrunit în 26 și 27 Octomvrie n. în ființa de față a comisariului reg. bar. Nicolics a ales episcop al Timișoarei pre părintele Nicanor Popovici, protosincol și egumen al mănăstirii Beocin, și de episcop al Carlstadtului pre părintele Mihaiu Gruics, profesor de teologie în Carloveț, ear' scaunul episcopesc vacant din Neoplanta l'a lăsat și mai departe neocupat. — **Comitetul societății pentru cultura și literatura română în Bucovina** escrie concurs pentru conferirea a trei stipendii de câte 100 fl. v. a. pe an din „Fundațiunea Pumnuleană”. Aceste stipendii sunt menite pentru studenți români din Bucovina, sau, nefiind de acestia, pentru studenți români din Transilvania și Ungaria. Condițiile sunt: să dovedească că sunt Români, că cunosc pe deplin limba română și că au dreptul a continua studiile la vr'o universitate sau școală politehnică, ori de arte frumoase.

Literatură și știință.

— Din „Părți alese din Istoria Transilvaniei” pe cei două sute de ani din urmă, de George Barițiu, a apărut volumul al III-lea în formatul și cu tiparul volum. I. și II., apărute în anii trecuți. Acest nou volum, eșit tot în edițiunea autorului, tipografia W. Krafft din Sibiu, are 40 coale și cuprinde evenimentele dela 1860—1883. Anumit: Cele două congrese național-politice dela 1861 și 1863; cele două diete transilvane dela 1863/4 și 1865; călătoriile metropoliților și deputaților la Viena; întrarea Ardelenilor în senatul imperial și eșirea lor de acolo; smulgerea Românilor ort.-or. de sub domnia ierarhiei sârbesci; disensiunile Românilor; înființarea dualismului, cassarea autonomiei Transilvaniei și anularea legilor dietei din 1863/4; luptele politice continuate ale Românilor; conferențele naționale ținute în scopul emancipării lor circumscris în memorandumul național; mai multe acte și corespondențe intercalate în text și vr'o 9 alte acte și documente alăturate ca supplement la acest volum. Se poate

procura ca și celelalte două volume deadreptul dela autor până la '31 Ianuarie 1892, ear' de aci încolo dela librăria W. Krafft, Sibiu. — **A VII-a Programă a Institutului pedagogic-teologic al archidiecesei române din Transilvania, în Sibiu, pentru anul școlastic 1890/91, publicată de Ioan Hannia, director și profesor, a apărut tocmai în Sibiu, tiparul Tipografiei archidieceșane.** Cuprinde: 1. „Istoria naturală în școalele populare”. Indegetări metodice, de Dr. Daniil P. Barcianu. (Urmare și încheere din anul trecut. Lectiuni practice). 2. Sciri școlare. Un reasumat al elaboratului scientific al programului se află în Nr. 41 al foi noastre. Din scriile școlare extragem următoarele: În secțiunea teologică sunt aplicați, împreună cu directorul, 3, în cea pedagogică earăși 3 profesori ordinari definitivi, pentru ambele secțiuni 2 profesori extraordinari definitivi, un instructor în lucrul de mână și gimnastică și un medic. Numărul elevilor în secțiunea teologică au fost în 3 cursuri 18, 20 și 21, la olaltă 59, în secțiunea pedagogică, earăși în trei cursuri, au fost 24, 16, 14, la olaltă 54 elevi ordinari; elevi extraordinari 3. Prin eliminare și întreruperea studiilor de bunăvoie au scădut numărul total al elevilor din ambe secțiunile cu 5, astfel că la sfîrșitul anului au fost 109 elevi. Toți elevii ordinari au fost provăduți cu cele trebuincioase pentru traiu, quartir, încăldît și iluminat în internatul seminarial prelungă o contribuire de 100 fl. pe anul școl. 29 elevi ai secțiunii pedagogice au fost ajutorați prin stipendii din fondurile archidieceșane. Biblioteca profesorală s'a sporit prin donațiuni cu 23 opuri, prin cumpărare cu 28 opuri. Elevii seminariali formează o „societate de lectură” purtând numele „Andreiu Șaguna”. Societatea are o bibliotecă a sa proprie și o sală de lectură. Ca și în anii precedenți ea a arangiat în preseara Stlui Apostol Andreiu o ședință publică în amintirea fericitului fost arhiepiscop și metropolit Andreiu Șaguna. — În ședința **Academiei Române** dela 4 Octomvrie a. c. dl. Gr. G. Tocilescu a dat citire unui comunicat al seu asupra explorărilor archeologice făcute în vara anului acestuia la castrul roman de lângă satul Adam-Clissi în Dobrogea. Săpăturile făcute la ruinele, care formează un circ de 300 m. lățime și 400 m lungime, încunjurat de un șanț adânc și de un rind de ziduri cu 18 turnuri, au scos la iveală petri cu inscripțiuni și un fragment dintr'o diplomă militară de bronz, obiecte de fer, de bronz, lut și sticlă și 16 monede imperiale bizantine, apoi zidurile unei bazilice, urmele unui palat pretorian, alte urme de zidiri profane și urmele unui altar. Aceste descoperiri dovedesc, ceea-ce învățatul profesor a susținut și până acum, că acolo a fost un vechiu oraș cu numele Tropaëum, care a existat pe la anii 115—116 d. Chr., ear' monumentalul circular dela Adam-Clissi este un trofeu, înălțat de împăratul Traian, după cucerirea Daciei în anul 108/9. Această din urmă părere se întărește și prin o monedă bătută de orașul Tomis, reprezentând un trophaion și având bustul și o inscripțiune ce arată o dedicațiune lui Traian. Săpăturile se vor continua la primăvară.

Teatru, musică și arte preste tot.

— **Doamna Chiajna**, drama istorică a dlor Rădulescu-Niger și N. Țincu, reprezentată la începutul stagiunii actuale a Teatrului Național din București, deși are multe calități bune și a fost splendid montată, totuși n'a întîmpinat acea complăcere a publicului, care garantează menținerea piesei pe scena teatrului pentru timp mai îndelungat. — Ceea-ce se vede că n'a succes cu „Doamna Chiajna”, se așteaptă să succedă cu tragedia în 5 acte „Radu dela Afumați”, a dlui Ioan Nenițescu, autorul poeziei epice „Șoimii dela Răsboieni” și a colecțiunii

de poezii eroice „Pui de lei“. Pieseii 'i-se atribue prelîngă limbă frumoasă, neaoșe românească, și alese calități dramaturgice. Astfel e întemeiată așteptarea, că această piesă se va pute menține pe scena Teatrului Național. — Pentru a fi jucată în această stagiune s'a prezentat comitetului Teatrului Național între altele și o legendă-comedie în versuri, intitulată „Floarea din Firenze“, de Ioan I. Livescu. — **Concertul** dat de artista pe violină dșoara Irena de Brennerberg, de nascere din Brașov, în palatul Atheneului la București, a avut un deplin succes. Concertista a dovedit că are o complectă educațiune artistică și că își scie tracta instrumentul ei cu adevărată măiestrie. La concertul acesta a participat cu câteva piese de canto și baritonistul dl. Traian Mureșianu, din Brașov. Dările de seamă din presa bucureșteană laudând toate, fără excepțiune, organul excelent și școala cântărețului îl salută ca pe un „nou luceafer, menit a străluci pe cerul artelor române, alături cu Teodorini, Darclée și Gabrielescu“. — În editura Ries și Erles din Berlin a apărut „**Fantaisie-Caprice**“ pentru piano, de Eduard Caudella, profesor la conservatorul de musică din Iași. — „**Plângere asupra eternei despărțiri** a marelui patriot I. C. Brătianu“, compoziție musicală de doamna Esmeralda Gardèev, a apărut în editura magazinului de musică Const. Gebauer din București. Cuperta compoziției e împodobită cu portretul bine reușit al răposatului.

Economic.

— **La școala de economie din Rășinari** de sub conducerea dlui Sabin P. Barcianu, s'a ținut Sâmbătă la 31 Octomvrie n. cu rezultat bun, examenul anual în prezența comisunii designate spre acest scop de oficiul competent al comitatului Sibiiu, din ale cărui mijloace e subvenționată școala. Până acuma fiind cursul de învățatură la această economie cercetat numai de elevi născuți în comitatul Sibiului, pentru anul viitor s'a anunțat elevi și din alte comitate, dintre care unul chiar din comitatul Aradului. — Ceva despre **răsădirea de toamnă a pomilor**. Răsădirea pomilor se face primăvara, dar' și toamna și iarna, începând de pe la finea lui Octomvrie și continuând până în Aprilie. Care termin e mai potrivit: cel de toamna sau cel de primăvara, atîrnă dela felul și calitatea pământului. Fînd pământul bogat în umezeală și prin urmare mai expus înghețului, e mai potrivit să așteptăm cu răsădirea pomilor până primăvara. În alte condiții e mai de recomandat să răsădim pomii de toamna. Răsădirea de toamna e mai priincioasă din următoarele cauze: pământul săpat toamna și aruncat pe rădăcinile pomilor se așează prin influența ploii și a zăpezii mai bine în jurul rădăcinilor și nu lasă goluri, care de altcun e cu greu de a le încunjura. Primăvara apoi produc rădăcinile cele groase mai de timpuriu și mai cu îmbelșugare rădăcini de cele subțiri, firoase, care contribuie în mod însemnat la fixarea pomului. Gerul earăși frăgeșesce mai bine pământul, făcând ca aerul să străbată mai bine printr'însul, ear' aceasta are ca urmare o desvoltare mai puternică și o trăinicie mai mare a pomilor. Din contră răsădind pomii primăvara, fiindcă pământul este atunci mai bogat în umezeală, el devine prin lucrare cleios și dacă îl prăjesce mai în urmă soarele, capătă la suprafață o scoarță, care împedecă străbaterea aerului, a ploii, a rouei, și a căldurei la rădăcini, adecă a tuturor elementelor trebuincioase creșterii și desvoltării. O altă împrejurare, care vorbește pentru sădirea de toamna a pomilor e, că rădăcinile lor sînt cu mult mai puțin expuse vestejirei și uscării. Afară de aceea pomii răsădiți toamna supoartă mai cu înlesnire uscăciunea eventuală a primă-

verii, odată pentru-că pământul e mai umed și nu se uscă așa tare, dar' apoi și pentru-că rădăcinile încep de cu toamna a produce rădăcinute multe firoase, care, sosind primăvara, încep îndată să între în funcțiune.

De toate și de pretutindeni.

— **Un răspuns al dlor Babeș și Mocsonyi**. Diarul „Kreuzzeitung“ din Berlin publicase nu de mult un articol asupra stărilor din Austro-Ungaria, în care ocupându-se și de poziția asuprită a Românilor, vorbește și de planul ce ar fi avînd dd. Babeș și Mocsonyi de a se alia pentru viitoarele alegeri dietale Români cu partida kosuth-istă în contra partidei guvernului, ca astfel, sprigînd această partidă să se ajungă mai curînd la independența Ungariei și prin urmare la o mai grabnică luare în considerare a pretensiunilor române. Dni Babeș și Mocsonyi declară în o epistolă adresată numitului diar, că n'au făcut nici o învoială cu nici o partidă din Ungaria și că n'au nutrit și nu nutresc tendențele de separațiune, care li se impută. — **Statutele unei reuniuni de femei neaprobate**. Dna Leona Medan n. Pop, presidenta reuniunii femeilor române din Sătmar, aduce la cunoscință, că ministerul reg. ung. de interne nu a aflat de cuviință să provadă statutele prezentate de „Reuniunea femeilor române sătmărene“ cu clausula de aprobare, și roagă pre surorile ei, a fi gata să între în luptă pentru cultura femeii române. — **Sănătatea reginei Elisabeta a României** s'a îmbunătățit în mod însemnat. În curînd Maiestatea Sa va pute părăsi Pallanza, pentru a trece în Italia-de-sud la Sorrento, unde are intenția să rămână preste earnă. — **Capela română din Paris** fiind acum pe deplin terminată se va sfinți la 6 Decemvrie a. c. prin Î. P. S. metropolitul primat Iosif, P. S. S. episcopul Silvestru al Hușilor și încă un arhieru. Cântările se vor executa de corul dlui Musicescu din Iași, care va merge și el la Paris. — **Statua lui I. C. Brătianu** se va modela prin sculptorul Vila din Milano. Acest artist a sosit la București spre a se ocupa cu lucrările pentru executarea statuei răposatului mare bărbat de stat al României. — **Earăși influența**. În Bucovina, în Galiția, în mai multe orașe din Moldova-de-sus și și în București s'a ivit earăși boala influența. Principele Constantin Czartorisky, vice-presedintele camerei din Viena, a murit de această boală în ziua de 1 Noemvrie. — **Nouă fabrică română**. La București s'a inaugurat dîlele aceste prima fabrică de chocolată în România a industrialului român Chr. Alexandrescu. — **Conscrierea copiilor pentru asilele de copii**. În urma unui ordin ministerial se face chiar acum conscrierea copiilor în vîrstă dela 3—6 ani, care sînt deoblegați la cercetarea asilelor de copii votate prin camera budapestană la începutul acestui an. — **Tinêrul componist Mascagni**, care a făcut atîta senzație în lumea musicală prin opera sa „Cavalleria rusticana“, a pășit dîlele aceste înainte publicului cu o nouă operă „Ami Fritz“, care s'a reprezentat la Roma, unde artistul a fost sêrbătorit în mod deosebit. Și piesa aceasta a fost primită cu entuziasmul cu care a fost primită „Cavalleria rusticana“. Cunoscătorii în ale musiciei îi află multe calități și consideră pre tinêrul componist drept un geniu musical, care, dacă se va pute smulge din cătușile unei reclame prea șgomotoase, ce se face în jurul numelui lui, va avè în adevêr un mare viitor. Mai multe foi americane au trimis anume reprezentanți, care să asiste la proba operii. — **Un nou monument al lui Gambeta** se va desvêli la 8 Noemvrie în orașul Ville d'Avray.

Cronica săptămânii.

— Partidul opozițional din dieta ungară, condus de contele Apponyi și constituit în partid reînnoit național a intrat acum hotărît la învoială cu partidul independentilor din 48 în vederea viitoarelor alegeri. Acesta din urmă a votat în ședința clubului dela 28 I. tr. o moțiune, conform căreia pe aceeași basă ca la 1887 cu partidul opoziției moderate, așa și acum încheie pact cu partidul național, obligându-se reciproc a se sprigini unul pe altul în contra partidului guvernamental, ear' comitetul executiv al partidului va avè să se conformeze hotărîrilor luate. — Tot în vederea alegerilor viitoare aduce diarul croat „Agramer Tageblatt“ scirea, că Slavii din Ungaria vor sprigini partidul independenței, având în vedere, că o Ungarie independentă, eșită din legăturile dualismului, va trebui să fie cu mai multă considerație față cu naționalitățile de cum este Ungaria de aci. — **Cestiunea primatului în Ungaria**, care de multă vreme ținea spiritele în agitațiune este acum regulată. Maiestatea Sa a numit primat al Ungariei în locul răposatului Simor, nu pre aceia, care până acuma fuseseră puși în vedere de opinia publică pentru această dignitate, adecă nu pre unul din episcopii Samassa sau Schlauch, ci pre archi-abatele Claudiu Vaszáry al mănăstirii benedictinilor din Martinsberg (Pannonhalma). Născut la anul 1832 în Kesthely și la anul 1854 întrând în ordinul benedictinilor Vaszáry s'a dedicat carierei profesore, ear' la anul 1885 a fost numit archi-abate al mănăstirii numite. Până acum n'a jucat vr'un rol politic, dar' e cunoscut ca istoric ungar și ca bărbat luminat și chibzuit. În locul lui Haynald a fost numit arhiepiscop al Calociei, episcopul Császka. Notificare asupra alegerii de primat s'a făcut la St. Scaun prin ministrul de externe Kálnoky. — În parlamentul austriac a prezentat deputatul Foregger o propunere motivată pentru o reformă a legii de presă pe cale parlamentară. Punctele principale ale reformei propuse sînt: libertatea colportagiului, ștergerea mărcilor de timbru asupra diarelor și mărginirea dreptului de confiscare a diarelor numai la casuri, când prin o sentență a tribunalului s'a constatat în ele articole, care ating legea. O comisie de 24 deputați e însărcinată cu studiarea proiectului. — În Bohemia lucrurile cu transacțiunea ceho-germână au ajuns la complectă stagnare. Deputatul Rieger, conducătorul cehilor bătrâni a declarat că în această stare de lucruri nu se mai află în poziția de a corespunde angajamentelor luate față de guvernul actual, și arată intenția de a depune mandatele, dimpreună cu toți ceilalți deputați din partidul cehilor bătrâni. Dacă aceasta se va realiza se înțelege că Cehii tineri, care au combătut transacția vor ajunge deasupra și atunci despre o continuare a lucrării de împăcare între Cehi și Germani, pe bazele actuale nu mai poate fi vorba. — **Petrecerea regelui Carol al României la Berlin** și primirea strălucită ce i-s'a făcut din partea curții imperiale este în mod diferit apretiată de opinia publică. Precând unele diare, (d. e. „Die Post“), din motivul, că regele Carol n'a fost însoțit în această vizită de ministrul-president Florescu, vor să deducă, că succesul politic al vizitei n'a trecut preste o întrevedere a regelui cu Caprivi, și că o garanție a întregității teritorului României din partea Germaniei și a Austriei numai atunci ar avè înțeles, când ar exista un echivalent corespunzător de putere și de influență, ceea ce la România nu se potrivește, pe atunci alte diare importante ca „National Zeitung“ și „Vossische Zeitung“ susțin, cel d'ântei, că visita regelui Carol în Italia ar fi avut de scop a sparge cătușile în care o clică de boieri români rusofili au încurcat pre regina, ear' visita lui dela Berlin ar avè să termine această operă importantă politică;

ear' cel de a doua: că vizitei regelui Carol la Berlin e a se atribui însemnătatea, că Româcia poate să conteze sigur, în cazul unui atac, la ajutorul triplei alianțe, pentru-că, cădënd România, cade și autonomia întregii Peninsule-Balcanice. — **Visita regelui Carol și la Viena**, despre care se vorbea că are să se întemple cu ocaziunea întoarcerii dela Berlin acasă, nu s'a întemplat, trecënd regele prin Austro-Ungaria, fără să se oprească la Viena sau la Budapesta. Conform unei telegrame din Berlin a diarului „Neue Freie Presse“ această reîntoarcere a regelui României, fără a se opri la Viena stă în legătură cu indispoziția ce dominează în România pentru tractarea Românilor din Ungaria.

Sciri personale.

— **Promovare.** Dl. Virgil Onițiu, profesor la gimnasiul rom. din Brașov, depunënd examenul pedagogic înaintea comisiei de examinare din Budapesta, a obținut diploma de profesor gimnasia. — **Numire.** Dl. D. P. S. Aurelianu e numit profesor cu titlu definitiv la școala de agricultură din Herestrău (București), ear' dl. N. R. Danilescu a fost numit director al acestei școale. — Dl. I. Nenitescu, cunoscutul autor al „Șcimilor dela Răsboieni“ și al „Puilor de lei“, a fost numit profesor de pedagogie la școala normală Carol I. din București. — † **Simeon Pop Moldovan**, protopresbiter ort-or. emeritat al tractului Turzii, a răposat la 1 Noemvrie în Turda, în vîrstă de 66 ani. — † **C. Racoviță**, unul din distinsii patrioți ai generației lui C. Rosetti și I. Brătianu. care la anul 1848 în vîrstă de 18 ani a luat parte ca tovarăș al lui Iancu și Axente la luptele Românilor ardeleni, a răposat zilele trecute și s'a înmormântat la Golești.

— Deslegarea ghicitei din Nr. 41 este:

P l o e s c i
L e b e d ă
O n e g a
E l b a
S u l
C e
I

Deslegări nimerite am primit dela dd.: Ioachim Munteanu, Gurarului; Vasilie Murgău, Cacova; Emilian Dancăș, Poplaca; Damian Sebeșan, Secusigiu; George Bujigan, Bărânyos; Ioan Mețian, Ioan Floca și Nicolau Sperchez, Sibiu; Nicolau Onciu, Uzdin; dșoarele: M. David, Abrud; Lucreția Stoian, Marcovaț; V. Tipeiu, Sas-Sebeș; Mariți Pop, Baia-Sprie; Lucreția Câmpean, Groși.

La sortire s'a tras numele dlui Nicolau Sperchez din Sibiu, căruia s'a dispus a se trimite colecția de cărți din editura Institutului Tipografic.

Șaradă.

De Elena S.

Cuvântul ce voesc a-l spune
E usitat și frumos nume;
Nu-l spun, poftiți și-l găciți!
În două părți îl despărțiți,
Partea întéia un rege ar fi,
Ce fără dreptul de a domni
Lumea a subjugat,
De mulți e chiară adorat;
E drept, că mai toți îl iubim
Și bine dacă-l folosim
Traiul cu el ni-l 'ndulcim,
Putere mare are 'n lume;
A doua parte e pronume.

Correspondența foi.

— *G. B.*, Bărânyos: S'a dispus trimiterea Nrilor reclamați; asupra extrasului din diarul de călătorie și celelalte nu ne putem pronunța înainte de a le fi citit. — *V. M.*, Cacova: S'au făcut dispoziție pentru expedare.